

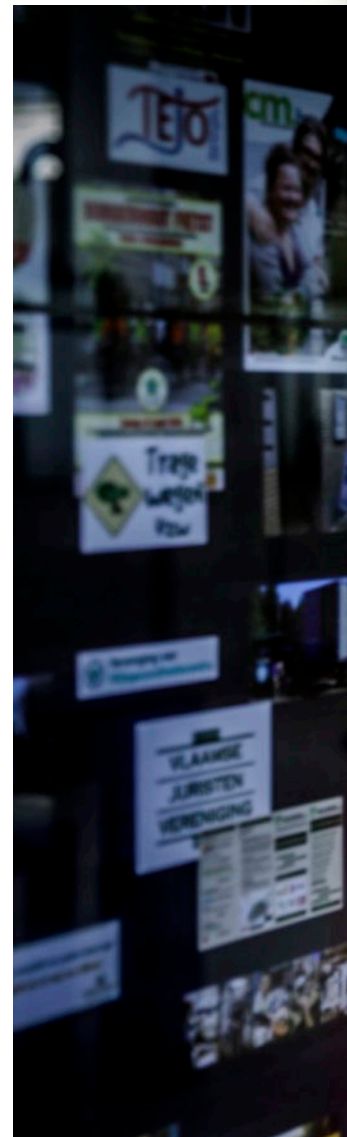
“ KUNST EN CULTUUR LEVER JE NIET OVER AAN DE MARKT ”

Het leek wel of de minister van Cultuur een ondernemersbril had opgezet voor hij eraan begon. Ook verenigingen moesten de markt op. Ze mochten niet wegzakken in de hangmat van subsidies. Vort, de boer op! Fondsen werven! Sponsors zoeken! Alternatieve financiering aanboren! **Katia Segers**, in het Vlaams Parlement voor Sp.a, zag het met lede ogen aan. Als academica bestudeerde zij de grenzen van de markt voor kunst en cultuur. Als politica blijft ze, tegen de stroom in, hartstochtelijk subsidies verdedigen voor sociaal-cultureel werk en (amateur)kunsten.

Uw eerste legislatuur als parlements-lid zit erop. Hoe kijkt u terug op uw werk als lid van de commissie Cultuur van het Vlaams Parlement?

“Cultuur en media zijn mijn grote passies. Het was dus een voorrecht om de woordvoerder voor Cultuur en Media van Sp.a te mogen zijn in het parlement. Oppositie is natuurlijk oppositie. En dat durfde wel eens te botsen met mijn natuur. Ik steek

graag de handen uit de mouwen, ik ontwikkel graag visie, ik leg graag voorstellen op tafel. En dan bots je toch op muren vanuit de oppositie. Er was véél om voor en véél om tegen te vechten in de voorbije legislatuur, die startte onder het gesternte van zware besparingen. Het is dan frustrerend dat je als lid van de oppositie jouw oplossingen en jouw amendementen of resoluties bijna

KATIA SEGERS, ACADEMICA EN SP.A-PARLEMENTSLID OVER DE GRENZEN VAN DE MARKT

systematisch naar de prullenmand verwezen ziet. Al moet ik zeggen dat de commissie Cultuur toch wat onder de radar kan werken. Als je persoonlijk goed overeenkomt met je collega's wordt het gemakkelijker om over de grenzen van oppositie en meerderheid heen samen te werken met mensen die cultuur vanuit hun hart verdedigen."

Dat was het beeld dat wij ook uit vorige gesprekken met leden van de commissie Cultuur kregen: ondanks dat onvermijdelijke spel van meerderheid-oppositie is er collegialiteit. Maar blijft dat politieke spel uiteindelijk toch zwaarder doorwegen dan u zou willen, ondanks de persoonlijke banden?

“Ja, toch wel. Ook al waren die banden er, op een gegeven

moment komt de partijdiscipline toch naar boven. Meer in Media misschien dan in Cultuur, en zeker wanneer het over de VRT ging. Dat is een symbooldossier, over veel geld en veel impact.”

Voelde u als parlements lid een zelfde druk vanuit het veld?

“Dat vind ik helemaal geen druk! Ik ben volksvertegenwoordiger. Het is

“Keihard werken in het parlement loont niet in de media. Ach, laat mij maar impact hebben op het veld”

mijn opdracht om zoveel mogelijk te praten met het werkveld. Mijn deur staat altijd open. Je mag niet onder een glazen stolp belanden. Ieder heeft natuurlijk wel zijn agenda. Het komt er op aan van goed te luisteren en daarna mijn eigen analyse te maken, vanuit mijn visie en die van de partij.”

Mag u uw werk in de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media voortzetten in de nieuwe legislatuur?

“Ja, ik blijf Cultuur en Media voor Sp.a opvolgen. Ik keer ook terug naar de Senaat. Voor mij moet de Senaat de plek worden waar we nadenken en experimenteren met vormen van nieuwe, deliberatieve democratie, door bijvoorbeeld gelote burgers actief actief te betrekken. In de Senaat heb ik de afgelopen jaren trouwens zinvol werk kunnen doen. Je kunt er boven het partijpolitieke gewoel met de andere deelstaten overleggen over grote maatschappelijke uitdagingen. Eén partij keerde zich tegen elk initiatief in de Senaat, maar met de andere partijen vonden we elkaar. We hebben onder andere een informatierapport gemaakt over artificiële intelligentie, ook over de roof van kunst, onder andere uit het Midden-Oosten, vandaag de belangrijkste bron van financiering van terrorisme. Maar media-aandacht: nul.”

Is dat een grote frustratie, dat de belangstelling voor cultuur en de aandacht voor het werk van parlementsleden daarover zo gering is?

“Soms wel. Keihard werken in het parlement loont niet in de media.

Ach, laat mij maar impact hebben op het veld.”

Wat onthoudt u van het beleid van minister van Cultuur Sven Gatz?

“Hij is onder een slecht gesternte gestart. Hij zat wel vol goede bedoelingen en hij draagt de sector – denk ik – een warm hart toe. Maar zijn voorzitter had haar handtekening gezet onder een regeerakkoord dat haar partij niet mee onderhandeld had. Ze zijn in een besparingsregering gestapt waar uitgerekend Media en Cultuur procentueel veel meer moesten inleveren, terwijl het vet daar al lang van de soep is. En Gatz had niet op voorhand mee kunnen onderhandelen over wat hij daar wilde uithalen. Dus bleef het – kort door de bocht – rommelen in de marge. Wat daarnaast een grote impact heeft gehad was ook ideologisch ingegeven: het afslanken van de provincies. N-VA wilde per se die trofee de lucht in hijsen. En omdat ze de provincies niet helemaal konden afschaffen, hebben ze de persoonsgebonden materies geschrapt. Maar de impact daarvan hebben ze totaal onderschat. De grote steden kunnen voor hun lokaal cultuurbeleid hun plan trekken. Zij hebben expertise, mensen en middelen en meestal ook een visie. Voor kleinere gemeenten is dat niet zo. Ik ben zelf twee jaar schepen van Cultuur geweest in Liedekerke. Ik heb daar aan den lijve ondervonden hoe belangrijk dat provinciale niveau was. Ook het feit dat deze middelen niet langer geoormerkt zijn blijft voor mij een strijdpunt. Ik heb ze meegemaakt, hoor, de

schepencolleges waar de discussie gaat over twee extra kilometer fietspad of investeringen in cultuur. Je weet dan wat het zal halen. Gelukkig heeft de meerderheid op een bepaald moment toch beseft dat er iets moest komen in het gat dat ze geslagen had tussen Vlaanderen en de lokale besturen.”

Wat vindt u van dat decreet Bovenlokale Cultuurwerking? Een geslaagde vervanger?

“Bric-à-brac. Maar we zullen het een kans geven. We zullen ook zien hoe het nieuwe Steunpunt voor Bovenlokale Cultuur zich ontwikkelt. Dat is een belangrijke factor voor succes. In de loop van de legislatuur ga ik dat opnemen en zien waar dat verbeterd kan worden. De besparingen en deze hervormingen zijn in elk geval belangrijke handicaps geweest toen Gatz met zijn cultuurbeleid begon. Hij heeft wel aangekondigd dat hij de besparingen in de loop van zijn beleidsperiode zou goedmaken, maar dat is niet gebeurd, dat merk je wanneer je de bijgekomen middelen indexeert.”

Had minister Gatz, ondanks die handicaps, zwaarder moeten wegen in de Vlaamse regering en meer uit de brand moeten slepen?

“Natuurlijk. Ik heb soms een gelatenheid gevoeld bij Gatz. In het radiodossier (*hervorming van het FM-radiolandschap, red.*) bijvoorbeeld voelde je dat hij het had opgegeven. Hij besepte dat hij dat dossier mismeeesterd had. En het is nog niet gedaan. Er zijn veel klachten bij de Raad van State, de volgende minister

krijgt dit dossier opnieuw op zijn of haar bord.”

De volgende minister van Cultuur zou best ook in extra middelen voorzien voor het nieuwe decreet Sociaal-cultureel Volwassenenwerk?

“Niet alleen middelen, maar ook andere *incentives* zijn nodig. Denk aan de toegang van vzw's tot de middelen van de KMO-portefeuille. Ik voel bij de andere partijen een zekere openheid om dat bespreekbaar te maken. Vaak wordt van de sociaal-culturele sector het beeld opgehangen van een sector die wat achter is, ouderwets, niet professioneel. Maar de toegang tot alle *incentives* om te professionaliseren en te innoveren wordt jullie ontzegd. Met de KMO-portefeuille liggen belangrijke middelen open waar het sociaal-cultureel werk ook aanspraak op moet kunnen maken.”

Het argument is dan: vzw's betalen geen vennootschapsbelasting dus moeten ze ook niet die voordelen genieten.

“Ik zie niet in waarom dat een reden is. Als je erkent dat het sociaal-cultureel volwassenenwerk geen economische, maar wel een maatschappelijke winst genereert, mee voor het cement in de samenleving zorgt, emancipeert en nieuwe tendensen in de samenleving capteert en probeert te sturen, dan moet je deze sector navenant helpen.”

Minister Gatz leek wel de ondernemersbril te hebben opgezet toen hij begon. Hij wilde dat de sector meer ondernemerschap aan de dag te

legde, aanvullende financiering zocht. Hij heeft daar ook een aantal financieringsmiddelen voor ontwikkeld. Hoe kijkt u tegen die evolutie aan?

“Sponsoring was het toverwoord in de jaren tachtig van de vorige eeuw. Ik heb mijn doctoraat gemaakt over sponsoring voor de kunst- en cultuursector. Dat is natuurlijk geen toverwoord gebleken. Kunst en cultuur zijn wezenlijk voor een samenleving en voor de emancipatie van mensen. Ook al vertegenwoordigt het slechts 1,18 procent van de Vlaamse begroting, cultuur is zo wezenlijk. Beeld je een leven in zonder muziek, zonder mooie gebouwen, zonder schilderijen, films, zonder tv-reeksen? Cultuur reikt alternatieve manieren aan om tegen het leven aan te kijken, zodat je echt autonome keuzes kunt maken. Als je dat erkent, en als je vindt dat kunst en cultuur daarom ook in de meest diverse vormen toegankelijk moeten zijn voor iedereen, dan kan je die niet aan de markt overlaten. Want de markt geeft de voorkeur aan al wat prestigieus, gevestigd, grootschalig, professioneel is. Alles wat amateur is, kleinschalig, *grassroots* en innovatief laat de markt links liggen. Als je dus wil dat de hele brede panoplie van kunst- en cultuuruitingen – van amateurkunsten, sociaal-artistiek werk, experimentele installatiekunst tot de Vlaamse opera – blijft bestaan, moet de overheid daarin investeren. Wil dat zeggen dat alle organisaties altijd voor 100 procent moeten gesubsidieerd worden? Uiteraard moeten organisaties inzetten op het werven van eigen inkomsten, maar voor sommige lukt dat niet

of bijna niet. Dat experimentele, kleinschalige niveau van een sector als het sociaal-cultureel of sociaal-artistiek werk kan je niet aan de markt overlaten. Dan kan je nog vragen dat elke organisatie haar best doet om ondernemerschap te tonen, om te professionaliseren en zelf middelen te werven. Maar je kan dat niet eenzijdig opleggen en die bijkomende middelen mogen de basisfinanciering niet vervangen. De tax shelter heeft de film deugd gedaan en we hebben dit met succes uitgebreid naar de podiumkunsten. Maar ik heb bij dat succes één belangrijke bedenking: de overheid derft via de tax shelter veel belastinginkomsten, geld waar je als overheid niet in kan sturen volgens eigen beleidsprioriteiten, dat je aan de markt laat.”

Met opnieuw het risico dat het geïnvesteerd wordt in grootschalige prestigeprojecten.

“Inderdaad, de markt is daar door de band genomen conservatief in. Er zijn gelukkig wel ondernemers die inzien dat die wereld van kunst en cultuur een innovatieve wereld is, een sector die vanuit zijn creativiteit maar ook vanuit de schaarste zichzelf constant heruitvindt. Kijk naar Scwitch, wat jullie zelf ontwikkeld hebben vanuit een behoefte. Maar ook als die bedrijfsleiders dat inzien, hebben ze nog altijd niet direct de reflex om met jullie aan tafel te gaan zitten om te zien wat ze van jullie kunnen leren.”

Bij de financieringsinstrumenten die minister Gatz ontwikkeld heeft zit een aantal leuke initiatieven, zoals de tax shelter of de kunstlening.

Maar het sociaal-cultureel volwassenenwerk valt altijd uit de boot. De minister verwijst dan naar het Cultuurloket maar ook dat lijkt veel meer gericht te zijn op de kunsten.

“Dat kan nog komen, hé. Daarom zal ik blijven ervoor ijveren dat vwz's toegang krijgen tot de KMO-portefeuille. Wat betreft het Cultuurloket, verwacht ik toch dat de verandering van Kunstenloket naar Cultuurloket niet beperkt zal blijven tot de naam.”

Die omslag vraagt inderdaad tijd, maar wij blijven toch op onze honger zitten. Wat met de fiscale aftrekbaarheid van giften? Kan Vlaanderen meer druk zetten op de federale overheid om dat uit te klaren? Dat zou voor het sociaal-cultureel volwassenenwerk een stap vooruit zijn.

“Het systeem van de fiscale aftrekbaarheid is inderdaad log. Jaarlijks moet via koninklijk besluit worden vastgelegd welke organisaties recht hebben op fiscale aftrekbaarheid. Vooraleer je op die lijst geraakt, wacht je een te lange en onduidelijke procedure, met lobbying. Daar moet veel meer flexibiliteit zijn.”

Wij krijgen telefoons van organisaties die voor hun erkenningsdossier van FOD Financiën te horen krijgen dat ze niet voldoen aan de erkenningsvoorwaarden voor Cultuur. Terwijl Cultuur een Vlaamse bevoegdheid is en ze door de Vlaamse overheid erkend zijn.

“Dat klopt en dat is zeer weinig transparant en onlogisch. Dat moet anders.”

DE VIII WERKEN VAN KATIA SEGERS VOOR 2019-2024

I PARTICIPATIE

“Participatie garanderen. Bert Anciaux heeft als Cultuurminister tussen 1999 en 2009 volop die kaart getrokken met een apart decreet en een verdubbeling van de middelen, maar in de afgelopen legislatuur was participatie aan kunst en cultuur een achtergeschoven kindje. Participatie blijft een fundamenteel probleem. In de eerste plaats in de kunsten, dat vooral een zaak is en blijft van witte, wat oudere, hoger opgeleide middenklassers, maar ook in de sociaal-culturele sector is de participatie van niet alle doelgroepen optimaal. Dat participatiebeleid moet beter.”

II INFRASTRUCTUURPLAN

“Een infrastructuurplan, waarbij we vertrekken vanuit het idee van de brede school. Ervoor zorgen dat schoolgebouwen na de lesuren gebruikt worden voor de kunstacademie, de sportclub of sociaal-culturele verenigingen die taallessen geven aan nieuwkomers of een repaircafé of kooklessen organiseren. Die ruimtes zijn daar en er is een gigantische behoefte aan infrastructuur. Lokale besturen moeten een regierol durven en willen spelen. Ja, er is de aansprakelijkheid, ja, er zijn verzekeringen. Maar wie wil, vindt daar een oplossing voor.”

III GELD

“Meer budget. We kunnen alleen maar hopen dat bij een van de onderhandelende partijen iemand op tafel slaat en zegt: ‘ik doe alleen mee als Cultuur meer krijgt’.”

IV RUST

“Decretale rust. De afgelopen legislatuur hebben we een systeemcrisis gekend, met de besparingen en het afschaffen van de provincies. We moeten wel alert blijven voor de noodzaak om hier en daar bij te sturen, zeker voor de decreten Sociaal-cultureel Volwassenenwerk en Bovenlokale Cultuurwerking die nu in de praktijk worden gebracht. Waar er signalen komen, van onderuit, dat er iets misloopt, moeten we rechte trekken.”

V GOEDE ARBEIDSMOMSTANDIGHEDEN

“De precariteit van kunstenaars en cultuurwerkers. Op de internationale conferentie kunst- en cultuurmanagement waar ik onlangs was, was het thema van *slasher careers hot*. Mensen – vooral jongeren – in de cultuursector die hoppen van de ene opdracht naar de volgende, die veel verschillende opdrachten combineren. Vaak omdat ze de *drive* hebben om dingen te doen en verloning en arbeidsomstandigheden pas op de tweede plaats laten komen, maar die zijn er dan ook naar. Deze jonge mensen concurreren zich dood, door onder de prijs of zelfs gratis te werken. Het is bovendien een *gender issue*, omdat vooral vrouwen dreigen af te haken. Ik wil dus werken aan goede arbeidsomstandigheden voor cultuurwerkers, en dit in de brede zin, dus ook bescherming tegen seksueel grensoverschrijdend gedrag.”

VII KMO-MIDDELEN

“De KMO-portefeuille voor social profit (zie elders in dit interview).”

VI BIB

“Bib voor iedereen! Het belang van de bibliotheek, niet alleen als plek om boeken te ontleenen, maar ook als een plek voor ontmoeting en een huis voor mediawijsheid waar ouderen leren jongleren met de tablet en jongeren *fake news* leren spotten. Bibliotheken kunnen mensen toeleiden naar kunst en cultuur, hen empoweren op meerdere vlakken. Het is de meest laagdrempelige plek waar alles te vinden is. De actie ‘Bib voor iedereen’ was een belangrijke, want het gevaar bestaat inderdaad – zeker in het licht van de fusies – dat gemeenten bibliotheken schrappen en eventueel vervangen door een mobiele bib-bus. Maar dat is niet hetzelfde. Fysieke toegankelijkheid is en blijft cruciaal.”

VIII MEER TOPREEKSEN

“Meer middelen voor het Vlaams Audiovisueel Fonds om te investeren in cultuurproductie en zo het maken van topreeksen stimuleren. Want ook televisie en film zijn cultuur. Doordat de tax shelter nu ook voor podiumkunsten toegankelijk is, en door de beslissing van Proximus en Telenet om niet in het Mediafonds te storten, maar zelf te investeren staat deze sector onder druk. We moeten een tandje bijsteken.”

Het sociaal-cultureel werk, zo heet het, teert alleen op subsidies. Uit onze cijfers blijkt echter dat veel organisaties zelf al veel middelen uit de markt halen. Weerhoudt dat perceptieprobleem beleidmakers ervan om subsidies toe te kennen? Zien ze geen return on investment?

“Die is er wél. Er is een maatschappelijke return, die zeer waardevol is en waar het buitenland ons om benijdt.”

Tegenwoordig is het al maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO) wat de klok slaat. Ziet u op dat vlak veel fundamentele veranderingen in vergelijking met een paar decennia geleden? Of is dat vooral window dressing?

“Sponsoring was vanaf het einde van de jaren tachtig tot negentig in de vorige eeuw een grote hype, maar het succes ervan is altijd beperkt gebleven tot grote bedrijven zoals de banken, voor grote cultuurinstellingen zoals de opera of de symfonieorkesten. Vanaf de eeuwwisseling was er de opkomst van het idee van *corporate social responsibility (CSR, red.)*. En die beweging is niet meer te stoppen. Het enige probleem, voor bedrijven, is dat de communicatie erover als een *catch-22* is. Consumenten verwachten vandaag van bedrijven maatschappelijk verantwoord ondernemerschap, maar ze mogen daar niet te hard over communiceren want dan krijgen ze het verwijt dat ze aan greenwashing doen. In de drie P's van CSR blijft *profit* de prioriteit, dan *planet*. *People* komt pas laatst. En als bedrijven in mensen investeren, doen ze

dat vooral in hun directe omgeving. De voetbalploeg, lokale verenigingen. Kunst en cultuur komen altijd laatst.”

Denkt u dat ook marktspelers maar één ding denken als ze denken aan investeringen in onze sector: *what's in it for me?* Geen prestige, geen naamsbekendheid. Nijpt daar het schoentje?

“Natuurlijk. Sponsoring en andere private fondsenwerving zijn aartsmoeilijk voor een sector als het sociaal-cultureel werk. Jullie sector is een sector van grote maar ook heel veel kleine organisaties met een heel directe impact. Voor bedrijven levert dat geen zichtbaarheid op. Dat maakt het een minder evidente keuze. Ik denk dat de Koning Boudewijnstichting daar meer zou kunnen doen dan vandaag. Zij nemen het voortouw in het ophalen van private middelen, ook voor samenlevingsopbouw, maar ze slagen er het beste in voor kanker- en ander onderzoek. Voor kunst en cultuur lukt dat minder. Ik denk dat de Koning Boudewijnstichting nog meer zou kunnen inzetten op kunst en cultuur, onder meer via legaten. Er zijn nog veel andere middelen waar actiever moet rond worden gewerkt.”

Over ondernemerschap gesproken: onze vrijwilligers hebben tegenwoordig het gevoel dat je bijna ondernemer moet zijn om nog een engagement te kunnen opnemen. We krijgen dagelijks telefoons en mails van lokale groepen over het UBO-register, de vzw-wetgeving, auteursrechten, verzekeringen.

Dat is niet de reden waarom ze zich engageren. Ze willen zoveel mogelijk de handen uit de mouwen steken, niet aanmodderen met paperassen. Dat nekt het vrijwilligerswerk.

“*Accountability* is belangrijk. Dat vrijwilligers in orde zijn met de verzekering is dat ook. Daar kan je niet tegen zijn. Het is daarom essentieel dat De Federatie er is. Met tools zoals Scwitch kan vrijwilligers veel werk uit handen genomen worden. Daarvoor zouden jullie veel beter omkaderd moeten worden.”

Ook die ondersteuning is niet evident, met de 101 wetgevingen waarvan je op de hoogte moet zijn om correcte hulp te bieden. We zien steeds meer feitelijke verenigingen die op die manier dit spanningsveld uit de weg gaan, tot ze tegen de lamp lopen.

“Ik heb daar geen pasklaar antwoord op. Dat is het gevolg van de complexiteit van ons land. En van het feit dat Vlaanderen een echte regelneef is. Maar je kan al die regels ook niet zomaar afschaffen. We moeten zorgen dat vrijwilligers optimaal kunnen worden bijgestaan in alles wat gevraagd wordt.”

VRAGEN OF REACTIES?

joris@defederatie.org
kristien@defederatie.org